

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับธรรมาภิบาล บรรษัทภิบาล หรือการกำกับดูแลกิจการที่ดี จะเห็นว่า เป็นทั้งแนวคิด หลักการพื้นฐาน และวิธีการปฏิบัติงาน หรือการบริหารงาน แนวใหม่ ที่มุ่งเน้นหลักการอันมิใช่หลักการที่เป็นรูปแบบเชิงทฤษฎีการบริหารงาน แต่เป็นหลักการทำงานสำหรับองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อให้องค์กรสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ความเป็นธรรม ความสุจริต โปร่งใส ความคุ้มค่าเงิน และอื่น ๆ อันเชื่อว่าจะเป็นเครื่องมือสำคัญที่นำไปสู่สภาพแห่งการพัฒนาองค์กรและสังคมประเทศชาติอย่างยั่งยืน

จากหลักการดังกล่าว บมจ.ธนาคารกรุงไทยในฐานะที่เป็นธนาคารชั้นนำของประเทศได้ยึดมั่นในการที่จะปฏิบัติและดำรงแนวทางการดำเนินการให้เป็นไปตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี หรือบรรษัทภิบาล อีกทั้งธนาคารยังให้ความสำคัญต่อการดำเนินธุรกิจที่รับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (Social and Environmental Awareness) จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการดำเนินกิจกรรมของธนาคารที่คำนึงถึงผลกระทบและความรับผิดชอบต่อสังคมที่มีได้มุ่งเน้นการทำกำไรสูงสุดเพียงอย่างเดียว โดย บมจ.ธนาคารกรุงไทยมีการดำเนินโครงการต่าง ๆ มากมาย แต่เนื่องจากการศึกษาวิจัย มีข้อจำกัดเรื่องระยะเวลา กรณีนี้ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเฉพาะการดำเนินโครงการ “กรุงไทยยุววานิช” ของบมจ.ธนาคารกรุงไทย ภายใต้คำขวัญ “กรุงไทยยุววานิช” ชีวิตที่เลือกได้ ว่าโครงการนี้ช่วยเหลือและมีผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมมากน้อยเพียงใด และเพื่อให้การวิจัยสามารถวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ สอดคล้องกับหลักการและข้อจำกัดที่มี ผู้วิจัยจึงขอเสนอระเบียบวิธีการวิจัยดังนี้

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงกระบวนการดำเนินโครงการกรุงเทพมหานครยูวาวาณิชตามนโยบายความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของธนาคารว่าสามารถช่วยเหลือสังคมและสิ่งแวดล้อมได้มากน้อยเพียงใด
2. เพื่อศึกษาผลกระทบจากการดำเนินกิจกรรมของโครงการกรุงเทพมหานครยูวาวาณิชต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

วิธีการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดังนี้

1. ศึกษาจากข้อมูลข่าวสาร โดยการค้นคว้าจากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ข้อมูลเอกสาร การสัมภาษณ์ ปฐมภูมิและพฤติกรรม หนังสือ บทความ วิทยานิพนธ์
2. ศึกษาจากข้อมูลการดำเนินงานตามหลักบรรษัทภิบาลของ บมจ.ธนาคารกรุงเทพ โดยมุ่งเน้นประเด็นการมีความสำนึกที่ต้องรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (Social and Environmental Awareness)
3. ศึกษาโดยการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหารที่เป็นคณะทำงานโครงการ อาจารย์ที่ปรึกษาและเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 10 ท่าน สำหรับการสัมภาษณ์อาจารย์ที่ปรึกษาและเยาวชนได้คัดเลือกมาจากทีมที่ชนะการประกวดย้อนหลัง 5 ปี ๆ ละ 10 ทีม รวม 50 ทีม (ตามเอกสารภาคผนวกแนบ) แต่เนื่องจากโครงการยูวาวาณิชดำเนินงานแล้ว 6 ปี มีผู้เข้าร่วมโครงการที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาคนเดียวสามารถนำทีมเยาวชนเสนอผลงานจนได้รับรางวัลติดต่อกัน 2-5 ปี ประกอบกับที่อยู่ของเยาวชนไม่เป็นปัจจุบัน จึงทำให้ติดต่อเยาวชนได้ยาก ผู้วิจัยจึงได้สุ่มจากผู้เข้าร่วมโครงการตั้งแต่ปี 2546-2549 จำนวน 14 ทีม ซึ่งบางทีมมีอาจารย์ที่ปรึกษาเดียวกัน ดังนี้-

คณะทำงาน

1. นายแพทย์สมเกียรติ กิตติกรณ์สุภักดิ์ ที่ปรึกษา
2. คุณสุธี ตีรพรชัยศักดิ์ ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการ ผู้บริหารกลุ่ม
สายงานทรัพยากรบุคคลและองค์กร
3. คุณมยุรศิริ พงษ์ธราภรณ์ ผู้อำนวยการฝ่ายอาวุโส ผู้บริหารสำนัก
สำนักกรรมการผู้จัดการ
4. คุณอนงค์วรรณ พรหมพิจิตร ผู้อำนวยการฝ่าย
สายงานทรัพยากรบุคคลและองค์กร

อาจารย์ที่ปรึกษาและเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการ

5. คุณนิมิตร วงศ์มณี อาจารย์ที่ปรึกษา
โครงการเฟรนไชส์หมึกอิงค์เจ็ดสุดประหยัด ปี 2547
โครงการ Print & Pim Delivery ปี 2548
6. คุณนิวัติ อรุณวิไล อาจารย์ที่ปรึกษา
โครงการข้าวเหนียวคีนซีฟ ปี 2545
โครงการทองผ้าทองเตา ปี 2546
โครงการน้ำมันรำข้าวสำเร็จรูป ปี 2547
โครงการแผ่นเงินมหามงคล ปี 2548
โครงการ Spiro-MAX ปี 2549
7. คุณประทีน เลียนจำรูญ อาจารย์ที่ปรึกษา
โครงการ Unseen in Phang-ga ปี 2546
โครงการของฝากจากสวนยาง ปี 2548

8. ดร. นพดล

นามวงศ์พรหม อาจารย์ที่ปรึกษา

โครงการนำยาล้างจานชีวภาพ ปี 2547

โครงการครีมขัดรองเท้าสมุนไพรจากเปลือกทุเรียน

ปี 2548

โครงการกระถาง BIO ปี 2549

9. คุณสมประสงค์

กลขุนทด

เยาวชนผู้เข้าร่วมโครงการลีลาวดีสีส้มแห่งคุณค่า (ชีวิต)

ปี 2548

10. คุณอัญชลี

บัวดัง

เยาวชนผู้เข้าร่วมโครงการปั้นดินสู่ดาว ปี 2549

แผนภาพวิธีการศึกษาและการวิจัยโครงการ

ศึกษากระบวนการดำเนินโครงการ “กรุงเทพฯ วาณิช” และผลกระทบจากการดำเนินกิจกรรมว่าสามารถช่วยเหลือสังคมและสิ่งแวดล้อมได้มากน้อยเพียงใด ซึ่งมีหลายมิติได้แก่ มิติด้านการศึกษา มิติด้านการดูแลสิ่งแวดล้อม มิติด้านการเสริมสร้างสุขภาพและหลักธรรมมาภิบาล ซึ่งโครงการกรุงเทพฯ วาณิชเป็นโครงการที่ส่งเสริมทุนทางปัญญาที่ไม่เพียงแต่บริจาคทุนทรัพย์เพียงอย่างเดียว แต่เป็นการช่วยพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษานี้ใช้การสังเกตและใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview) แบบเจาะลึก เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยสร้างขึ้นจากการรวบรวมทฤษฎีต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยมีคำถามในการสัมภาษณ์ ดังนี้

ประเด็นคำถามสำหรับผู้บริหาร

1. ที่มาและแนวคิดการก่อตั้งโครงการกรุงเทพฯ วาณิช
2. กระบวนการดำเนินโครงการและการให้ความช่วยเหลือต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม
3. ผลประโยชน์ที่ธนาคารและสังคมได้รับจากการดำเนินโครงการ
4. การเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการของผู้บริหาร
5. การติดตามประเมินผลและนโยบายของธนาคารในความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้บริหาร :

1. ที่มาของโครงการกรุงเทพฯ วาณิชมีที่มาอย่างไร และก่อตั้งขึ้นได้อย่างไร
2. การกำหนดรายละเอียดโครงการเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการดำเนินงาน ตลอดจนหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจ ธนาคารมีแนวคิดมาจากอะไร อย่างไร
3. ในฐานะที่ท่านเป็นคณะทำงานได้ช่วยผลักดันและดำเนินโครงการอย่างไร

4. ท่านคิดว่าธนาคารได้ผลลัพธ์คุ้มค่าหรือไม่ อย่างไร จากการที่ต้องสูญเสียงบประมาณตลอดจนบุคลากรจำนวนมาก โดยการดำเนินนโยบาย CSER ของธนาคาร
5. การดำเนินโครงการภายใต้แนวคิด CSER ของธนาคารสามารถช่วยหรือขัดขวางผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างไร และมีผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจของธนาคารอย่างไร ธนาคารได้อะไรจากการดำเนินนโยบายดังกล่าว
6. จากการดำเนินโครงการมีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง และได้ดำเนินการแก้ไขอย่างไร ก่อนที่โครงการจะประสบความสำเร็จ
7. โครงการมีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของเยาวชนระหว่างการทำงานร่วมกันโครงการอย่างไร
8. หลังจากที่เยาวชนผู้เข้าร่วมโครงการได้รับรางวัลจากธนาคารแล้ว ธนาคารมีนโยบายให้การช่วยเหลืออย่างไรแก่เยาวชนเหล่านั้น และมีนโยบายในการติดตามประเมินผลต่อหรือไม่อย่างไร
9. โครงการยุววานิชดำเนินงานมาแล้ว 6 ปี ในช่วง 4 ปีแรกมีหลักเกณฑ์อย่างไร และต่อมามีปี 2549 ได้มีการปรับเปลี่ยนหลักเกณฑ์ใหม่แตกต่างจากหลักเกณฑ์เดิมอย่างไร
10. ในปี 2551 ธนาคารมีนโยบายจะดำเนินการอย่างไรภายใต้แนวคิด CSER ของธนาคาร
11. ในอนาคตธนาคารจะมีโครงการดี ๆ เพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมขึ้นอีกหรือไม่อย่างไร และมีโครงการอะไรบ้าง

ประเด็นคำถามสำหรับอาจารย์ที่ปรึกษาและเยาวชน

1. แนวคิดและที่มาของการเข้าร่วมโครงการ
2. กระบวนการดำเนินโครงการและการให้ความช่วยเหลือต่อสังคม
3. ผลที่ได้รับหรือประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ

คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์อาจารย์ที่ปรึกษาและเยาวชน :

1. ทำไมท่านถึงตัดสินใจมาเข้าร่วมโครงการ
2. ท่านได้รับข่าวสารการดำเนินโครงการจากที่ใด
3. ท่านได้อะไรจากการเข้าร่วมโครงการ
4. จากความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ในการเข้าร่วมโครงการ ท่านคิดว่าจะนำไปใช้ประโยชน์กับการดำเนินชีวิตต่อไปอย่างไร
5. ท่านคิดว่าการดำเนินโครงการต่าง ๆ ภายใต้ CSER ของธนาคาร สามารถช่วยเหลือสิ่งแวดล้อม ชุมชน และสังคมได้อย่างไร
6. หลังจากที่ท่านเข้าร่วมโครงการกับ KTB ท่านมีแรงบันดาลใจในการดำเนินธุรกิจต่อไปอย่างไร
7. ท่านคิดอย่างไรกับหลักเกณฑ์และวิธีการในการดำเนินกิจกรรมของธนาคารต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม
8. หลักเกณฑ์ในการตัดสินใจเพื่อคัดเลือกในแต่ละรางวัล ท่านคิดว่าเหมาะสมเพียงใด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อมาทำการวิจัยงานนี้มาจากการสัมภาษณ์บุคลากรต่าง ๆ ที่เข้ามามีส่วนร่วมโครงการกรุงไทยยุวอาณัติ ได้แก่ ผู้บริหารที่เป็นคณะทำงาน อาจารย์ที่ปรึกษา และเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 10 ท่าน ตามรายชื่อที่กล่าวข้างต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลและข้อคิดเห็นต่างๆจากการสัมภาษณ์มาประมวลผลเพื่อสรุปกระบวนการดำเนินโครงการและผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยการแสดงความสัมพันธ์ ความเชื่อมโยงและเหตุผล ประมวลกับทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่ออธิบายผลที่เกิดขึ้น

การนำเสนอผลการศึกษา

ผู้ศึกษาได้นำเสนอผลการศึกษาในรูปของการบรรยายเชิงพรรณนา (Descriptive) เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ ความเชื่อมโยงเหตุและผลของปรากฏการณ์

